

Коваль В. В., аспірант (Рівненський державний гуманітарний університет)

ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПІДГОТОВКИ РОБІТНИЧИХ КАДРІВ

У сучасних умовах суспільного життя, коли інтенсивно здійснюється розбудова української держави, на порядку денному гостро постає питання забезпечення умов для успішної соціалізації молодого покоління. Соціалізація – процес входження людини в соціальне середовище – містить засвоєння певної системи знань, соціальних норм, настанов і зразків поведінки, культурних та моральних цінностей, які забезпечують функціонування в якості повноправного члена суспільства.

У контексті дослідження факторів, які сприяють успішності соціалізації молоді особливого значення набуває питання професійного становлення особистості яке важливо розглядати як процес, що триває протягом всього життя та має свої особливості на кожному окремому етапі професійного шляху. Процеси соціалізації і професійного становлення тісно взаємопов'язані між собою на первинному етапі входження молоді людини у професійне середовище, коли відбувається життєве та професійне самовизначення. Професійне становлення набуває особливої актуальності під час навчання молоді в закладах підготовки робітничих кадрів. Протягом навчального періоду відбувається професійна соціалізація молоді людини – процес занурення у професійне середовище, засвоєння правил, норм та вимог професійної діяльності. Як зазначає Є. Климов, людина стає на шлях прихильності до професії та її засвоєння (стадія адепта професійної діяльності).

Соціальним фактором професійного становлення і розвитку особистості є виховання. Сучасна наука довела, що різні види виховання, тісно пов'язані із соціальним середовищем, сприяють виробленню програм соціальної поведінки та професійного становлення молоді людини. Одним із видів виховної роботи вважається фізичне виховання, яке є обов'язковим компонентом професійно спрямованого соціалізуючого процесу.

Фізичне виховання - педагогічна система фізичного вдосконалювання людини. У процесі фізичного виховання використовуються розроблені комплекси фізичних вправ у комбінації із силами природи і гігієнічними факторами для формування спеціальних знань, рухових умінь та навичок, виховання фізичних якостей і різнобічного вдосконалювання організму відповідно до вимог суспільства. Інакше, фізичне виховання як педагогічний процес має управляти фізичним розвитком людини.

Різновидом фізичного виховання є професійно спрямоване, яке покликане забезпечувати характер і той рівень фізичної готовності, який потрібний молодій людині в конкретному виді трудової діяльності. Зміст

професійно спрямованого фізичного виховання зумовлений вимогами до особистості фахівця, перш за все до його фізичної і психічної підготовленості, які у свою чергу тісно пов'язані зі специфікою професійної діяльності.

У процесі професійно спрямованого фізичного виховання в закладах підготовки робітничих кадрів з метою формування фізичних якостей працівника, важливих для обраного виду трудової діяльності, здійснюється спеціалізована фізична підготовка, яку прийнято називати професійно-прикладною фізичною підготовкою (далі – ППФП).

Ідея використання засобів фізичної культури в процесі підготовки людини до праці не є принципово новою. Ще в 1891 році П. Ф. Лесгафт писав: «Впроваджуючи фізичну освіту в професійну школу, ми маємо на увазі досягти мистецтва в ремеслі».

Професійно спрямований напрям фізичного виховання в нашій країні розвивався двома шляхами: у підготовці молоді до праці (ППФП) та в процесі виробництва (виробнича гімнастика). Значну роль у зародженні ППФП як профільованого напрямку та виду фізичного виховання мала постанова Президії ЦВК СРСР від 1 квітня 1930 р., в якій передбачалися серйозні державні й соціальні заходи щодо впровадження фізичної культури в систему раціоналізації праці й підготовки професійних кадрів. З введенням в 1932 році комплексу ГПО в навчальних програмах учбових закладів було визначено завдання - «сприяти підготовці в першу чергу всебічно розвинених і фізично працездатних кадрів, повноцінно готових до трудової діяльності і оборони СРСР ».

Питання ППФП з урахуванням профілю майбутніх фахівців, ставилося вже в перших державних програмах фізичного виховання, які були впроваджені у технічних учбових закладах з 1930 року. Починаючи з 1959 р. необхідність ППФП передбачалася в програмах фізичного виховання усіх видів професійно-технічної школи, у тому числі в закладах підготовки робітничих кадрів. У програмах фізичного виховання професійно-технічних училищ вказувалося на необхідність здійснювати фізичне виховання з урахуванням особливостей праці майбутніх фахівців. Проте практичні рекомендації з ППФП з'явилися лише в означеній програмі в 1971 році.

Праця кваліфікованих робітників в сучасних умовах потребує великої напруги фізичних сил. Кожна професія вимагає коло певних фізичних властивостей спеціаліста, які необхідно формувати в процесі підготовки фахівців певного напрямку. Для професійно-прикладної фізичної підготовки учнів професійно-технічних училищ визначено певну структуру, методичні і організаційні основи, спеціальні засоби, методи та форми виховного впливу, система нормативів, які означені в контексті вимог до конкретного виду трудової діяльності. Основними факторами, які обумовлюють зміст та структуру ППФП учнів у закладах професійної

підготовки робітничих кадрів є: види, форми, умови і характер праці; режим праці та відпочинку; особливості динаміки працездатності працівників в процесі трудової діяльності; характер професійних захворювань.

Основні завдання, що вирішуються в процесі ППФП у закладах професійної підготовки робітничих кадрів:

1) поповнення і удосконалення індивідуального фонду фізкультурно-освітніх знань, рухових умінь та навичок, які сприяють освоєнню вибраної професійної діяльності;

2) розвиток професійно важливих фізичних якостей працівника, необхідних для обраного виду трудової діяльності;

3) підвищення ступеня резистентності організму стосовно шкідливого впливу середовища та умов, в яких відбувається трудова діяльність.

Програмами фізичного виховання для в закладів підготовки робітничих кадрів передбачається ознайомлення учнів з теоретичними основами ППФП; навчання їх професійно-прикладних вправ; формування фізичних якостей, необхідних фахівцям певного профілю; підготовка їх до участі в змаганнях зі спеціально-прикладних видів спорту та ін. Проте організація ППФП у закладах професійної підготовки робітничих кадрів потребує подальшого вдосконалення в контексті відповідності до зростаючих сучасних потреб щодо працівників робітничої сфери. Саме це робить означений напрямок цікавим та перспективним з наукової точки зору.

Отже, професійно спрямоване фізичне виховання в закладах підготовки робітничих кадрів як різновид фізичного виховання учнівської молоді є обов'язковим компонентом комплексного процесу формування соціального та професійного потенціалу майбутнього кваліфікованого робітника необхідного для включення його у соціальне оточення та ефективної професійної самореалізації.

1. Кабачков В. А., Полиевский С. А. Профессионально-прикладная физическая подготовка учащихся в средних ПТУ / В. А. Кабачков, С. А. Полиевский. – М., Высшая школа, 1982. – 366 с. 2. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов – Ростов-на-Дону, 1996. – 512 с. 3. Кряж В. Н. Профессионально-прикладная физическая подготовка в системе дифференцированного физического воспитания студентов / Проблемы профессионально-прикладной физической подготовки студентов в вузе: тез. докл. – Ч. 2. – Минск: Министерство образования РБ, 1994. 4. Раевский Р. Т. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов технических вузов / Р. Т. Раевский – М., Высшая школа, 1985. 5. Сирис П. З., Кабачков В. А. Профессионально-производственная направленность физического воспитания школьников; кн. для учителя / П. З. Сирис., В. А. Кабачков – М.: Просвещение, 1988, —160 с.